

Feest van de verheerlijking

En nu verheerlijk Mij, U Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid die Ik bij U bezat voordat de wereld er was.
Johannes 17:5

Tekst: ds. P. Baas

Hemelvaart in coronatijd – dat maakt het er niet feestelijker op. Of biedt Jezus ons een perspectief waardoor Hemelvaartsdag voor ons werkelijk een hemelvaartsfeest wordt?

Bij deze woorden van Jezus denken we aan Zijn hemelvaart. Het gaat immers over heerlijkheid, de hemelse heerlijkheid die Jezus bij de Vader had. Op de veertigste dag van Pasen viert de kerk dat Jezus die heerlijkheid is binnengegaan en bezingen we Zijn glorie met Psalm 21: 'Hoe groot en schitterend is Zijn eer!'

Beteuterheid

Of we werkelijk zo in de gloria zijn, is nog maar de vraag. Alleen al het feit dat we wel spreken over kerstfeest, paasfeest en pinksterfeest maar niet over hemelvaartsfeest, geeft te denken. De beteuterheid van de omhoog starende discipelen zijn we na al die eeuwen nog niet ontstegen. De coronacrisis werkt ook niet sfeerverhogend. Weer niet naar de kerk, weer die lege banken.

Pas in het jaar 310 werd Hemelvaart een zelfstandig feest. Tot die tijd werden Hemelvaart en Pinksteren samen gevierd. Vanuit het Johannesevangelie is daar grond voor: Jezus' heengaan en de komst van de Heilige Geest staan in nauw verband met elkaar (Joh.16:7). Maar op basis van datzelfde Evangelie is het evengoed mogelijk om Hemelvaart te verbinden met Goede Vrijdag. Dat klinkt apart, vooral als we het kruis associëren met vernedering en Jezus' hemelvaart met verhoging. Maar voor Johannes betekent ook het kruis verhoging, ja zelfs verheerlijking. Het kruis, de opstanding, de hemelvaart en de komst van de Geest zet Johannes in één beweging onder de noemer 'verheerlijking'.

Daarom moeten we bij dat woord van Christus uit Johannes 17:5 in de eerste plaats denken aan het uur van Zijn sterven: als Jezus letterlijk wordt verhoogd aan een kruispaal en Hij de Vader verheerlijkt door het werk op aarde te volbrengen (Joh.19:30). Dat is ook het moment waarop de Vader de Zoon verheerlijkt, een verheerlijking die zijn voltooiing vindt in Jezus' hemelvaart. Maar dus niet buiten het kruis om!

Verhoord

Jezus bidt in dit woord niet maar om Zijn eigen hemelvaart. Alsof Hij het liefst zo gauw mogelijk wil

terugkeren in de hemelse heerlijkheid, ontheven aan alle aardse ellende van zonde, kwaad en dodelijke virussen. Dan zou de hemelvaart een betreurenswaardige ontsnapping zijn, terwijl het in werkelijkheid de kroon is op het volbrachte werk.

Dat werk, zegt Jezus even daarvoor, bestaat in het geven van eeuwig leven, wat enkel mogelijk is in de weg van ondergang, zoals de graankorrel die in de aarde valt en sterft. In die weg wordt Jezus hemelhoog verheerlijkt. Beteuterheid is daarbij niet op zijn plaats. Want net als een graankorrel heeft Christus vrucht voortgebracht. Veel vrucht, namelijk het eeuwige leven.

Voor wie in Hem gelooft, is er dan ook alle reden tot feest. Wat als de Vader de Zoon niet had verhoord? Dan geen verheerlijking en eeuwig leven, maar eeuwige schande en dood. Maar Christus' gebed is verhoord! Het genadig gevolg ervan voor ons is leven in de heerlijkheid. De kerkvader Athanasius heeft het even kort als diepzinnig geformuleerd: 'Christus is mens geworden, opdat wij vergoddelijkt zouden worden.'

Feestelijk

Voordat onze gedachten nu een hoge vlucht nemen en we ons al in de gloria wanen, bedenken we even dat Jezus zelf een paar verzen eerder spreekt over de verdrukking die we in de wereld zullen hebben (Joh.16:33). Delen in Zijn verheerlijking betekent ook delen in Zijn lijden. Denk aan het lijden om de krimp van de kerk, om het virus van ongelof dat rondwaart tot in je eigen leven toe. Denk ook aan het lijden van de tegenwoordige crisistijd waarin we participeren. Hoe kan het ook anders? Dat is de weg die de Zoon gegaan is, de weg van de graankorrel. Hem kennen – dát is het eeuwige leven – is Hem volgen waar Hij ook gaat. Zo wordt Hij in ons verheerlijkt en worden wij vergoddelijkt, met de Verhoogde gelijkvormig. Zo delen we in Zijn verheerlijking. En dat in een tijd van crisis. Nu brengt bij alle narigheid die crisis ook goeds: saamhorigheid, solidariteit, gebaren van barmhartigheid. Ik zie nóg een kans, namelijk om Hemelvaart echt feestelijk te vieren. Sinds Golgotha is de hemelse heerlijkheid onlosmakelijk verbonden met de aarde en de glans van die heerlijkheid valt ook over onze momentele misère. Als dat geen feest waard is! ■

Ds. P. Baas
is predikant van de
hervormde gemeente
te Houten.

Sacramenten in coronatijd

Sinds half maart kunnen we niet meer naar de kerk. Het gaat langer duren dan we vermoedden. Gelukkig kunnen we de eredienst met de Woordverkondiging in onze huizen meebeleven. Maar hoe moet het met de sacramenten? Kunnen doop en avondmaal nog langer uitgesteld worden?

Tekst: ds. A.J. Mensink

Het is bijbels om te verlangen naar diensten waarin de doop en het avondmaal bediend worden. Deze twee sacramenten zijn instellingen van onze Heere Jezus Christus (Matt.26:26,27 en 28:19). Met deze sacramenten versterkt Hij door Zijn Heilige Geest het geloof dat Hij door het Woord verwekte (HC antw. 65). Hij bepaalt ons kernachtig en zichtbaar bij de betekenis van Zijn kruis en opstanding.

Niet vrijblijvend

Daarom zijn doop- en avondmaalsdiensten hoogtepunten in het leven van de gemeente. En daarom missen we deze diensten ook. Ouders van een pasgeboren kind zien uit naar de doopdienst. Belijdende leden verlangen, juist in strijd en crisis, naar de versterking in het heilig avondmaal. Hoewel in de theologie van de Reformatie de sacramenten niet heilsnoodzakelijk zijn, zoals in de Rooms-Katholieke Kerk, kunnen we er niet vrijblijvend mee omgaan en ze naar believen uitstellen. De vraag komt op: is in een tijd van online erediensten bediening van de sacramenten mogelijk?

Het moderamen van de Protestantse Kerk deed enige weken geleden een handreiking aan kerkenraden. Deze betrof de mogelijkheid van een online avondmaalsviering: gemeenteleden kunnen, tijdens het online volgen van de eredienst, zelf brood en wijn klaarzetten, gebruiken en eventueel delen met andere gemeenteleden die in dezelfde huiskamer aanwezig zijn. In de christelijke media riep deze handreiking reactie op. Prof. M. Wisse (PThU) pleitte vóór het gebruik van deze handreiking, de professoren M. Barnard (PThU), E. van 't Slot (PThU) en A. Huijgen (TUA) spraken bedenkingen uit. Ten aanzien van de doop adviseerde het moderamen vorige week om de doop te bedienen met een 'doopschelp aan een verlengde arm', als over een paar weken weer diensten met beperkte bezetting mogelijk zijn. Welke aspecten van de sacramenten zijn in deze bezinning van belang?

Niet privé

Het is een oerbijbels en daarom ook oerchristelijk gegeven dat de sacramenten volgen op de bediening van het Woord. Aan de bediening van de doop gaat de prediking vooraf, zoals in het zendingsbevel van de Heere Jezus in Mattheüs 28:19, bij de 3000 bekeerden in Handelingen 2:42 en bij de kamerheer in Handelingen 8:35,36. Daarnaast is het de gedoopte gemeente die het brood breekt (Hand.2:46). Woord en sacrament staan dus niet op dezelfde hoogte en kennen geen omkeerbare volgorde. Wat mogen we dankbaar zijn dat via internet de Woordverkondiging aan hart en huis kan doorgaan! We kunnen langer zonder sacrament dan zonder Woord, zeg ik voorlopig. Dat de sacramenten een 'aanklevende bediening' zijn bij de Woordverkondiging, heeft in alle protestantse kerken tot gevolg dat de sacramenten in de eredienst bediend worden, 'waar 't volk vergaderd is' (Ps.116:10 ber.). Daarom dopen we kinderen niet in een privésamenkomst bij de doopouders thuis en vieren we evenmin het avondmaal buiten de eredienst. Wel kent onze kerkorde (terecht!) voor beide sacramenten uitzonderingssituaties (ord.6.3.3 en 7.3.3) waarvan we indien nodig gebruik maken. Een zuigeling die in het ziekenhuis dreigt te sterven, kan daar gedoopt worden. Veel gemeenten kennen de mogelijkheid van een avondmaalsviering thuis bij chronisch of terminaal zieken. In de praktijk gaat het dus om situaties die niet tijdelijk zijn, maar onomkeerbaar. Bij kortdurende ziekte of verhindering in de kerkgang zal niet gauw naar deze mogelijkheid gegrepen worden. Toen er nog geen coronacrisis was, kwam er langzaamaan al een praktijk op gang waarin gemeenteleden, los van gemeente en eredienst, 'doopten' en 'avondmaal vierden.' Deze gewoonte sijpelt binnen vanuit evangelisch gedachtegoed dat anders over gemeente en ambt denkt (zie hierna). Individuele gemeenteleden dopen iemand in een zwembad of recreatiewater. Na een inspirerende bijbelkring of een fijn vakantiecamp deelt men brood en wijn. Bijbels gezien lijkt het me onmogelijk om de sacramenten los te maken van Woordbediening, gemeente en ambt. Dan is het helemaal geen doop of avondmaal. Het zou schadelijk zijn als online sacramentsbediening deze gedachte verder zou versterken.

Zichtbaar

In beide sacramenten bevestigt de Heilige Geest het heil niet alleen aan ons persoonlijk. Zowel in doop

In het 'Nederlands Dagblad' pleit dr. John van Eck ervoor de doop zo snel mogelijk te hervatten. Op p.18 staan enkele citaten uit zijn pleidooi.

als avondmaal gaat het Hem ook om onze inlijving in de gemeente (1 Kor.11:33, 12:13). Daarbij valt nadruk op de eenheid van de gemeente in het ene geloof in de ene Christus. De principiële eenheid van de gemeente als lichaam van Christus wordt zichtbaar in de ene doop, in het ene brood en in de ene beker. De bediening van de sacramenten vindt daarom plaats in een openbare eredienst. De gemeente moet kunnen zien wie door de doop onder haar leden wordt opgenomen. Evenzo moet de gemeente weten wie we tot de tafel des Heeren worden toegelaten (de openbare belijdenis van het geloof) en wie met haar de tafelgemeenschap heeft. Het avondmaalsformulier legt het eten van brood en wijn niet alleen uit als gemeenschap met Christus, maar ook als gemeenschap met Zijn lichaam. Daarom verplicht de avondmaalsgemeenschap ons tot onderlinge liefdedienst in woorden en daden. Het is dus belangrijk om elkaar te kunnen zien in een daadwerkelijke gemeenschap. Als iemand thuis het avondmaal bediend krijgt, wordt de naam van dit gemeentelid in de avondmaalsdienst met de gemeente gedeeld. Zo is er wederkerige aanvaarding en betrokkenheid op elkaar als leden van Christus' lichaam.

Opzicht

Uit deze twee aspecten vloeit een derde: voor de verkondiging van Woord en sacrament in het midden van Zijn gemeente gaf de verhoogde Christus het ambt. In Efeze 4 wordt duidelijk dat de ambten door Hem gegeven zijn om de gemeente als één lichaam te laten functioneren en om haar in de waarheid van Christus te laten groeien tot een volwassen man. Bovendien verbindt het ambt ons met de kerk. Daarom is een particuliere bediening van beide sacramenten onmogelijk: je kunt niet zelf bepalen of je kerk bent en of je het juiste woord verkondigt. Je kunt ook jezelf niet toelaten tot het gebruik van de sacramenten. Onder de ambten komen we in het Nieuwe Testament de opziens tegen, geroepen tot het waken over de kudde. Bij het avondmaal wordt dat zichtbaar in de tafelwacht en het *censura morum*. In de hervormde kerkorde stond te lezen dat zowel de doop als het avondmaal heilig gehouden moeten worden. Hier ligt een belangrijke taak voor de ambten. Bij een online avondmaalsviering is opzicht nauwelijks mogelijk, zeker niet als de uitzending zonder inlogcode door elke willekeurige kijker gevolgd kan worden. Dit is hooguit te ondervangen door de suggestie van prof. Wisse dat gemeenteleden die thuis willen deelnemen aan het heilig avondmaal, zich bij de kerkenraad melden. De kerkenraad kan dan brood en wijn bij deze gemeenteleden thuisbezorgen. Ook zou ik deze avondmaalsdiensten via een inlogcode alleen digitaal toegankelijk maken voor eigen gemeenteleden. Dan nóg blijft er een belangrijke gedachte over: in de sacramenten wordt aan ons gehandeld, zij worden aan ons bediend. Achter deze opmerking gaat een

De eenheid van de gemeente als lichaam van Christus wordt zichtbaar in de ene doop, in het ene brood en in de ene beker.

belangrijke discussie schuil, namelijk over de vraag of we de sacramenten bedienen of vieren. Hoewel we deze twee begrippen niet tegen elkaar uit hoeven spelen, moeten we de gedachte van de bediening niet te gering schatten. In de sacramenten handelt God Zelf aan ons. Je doopt daarom jezelf niet, je neemt ook niet op eigen initiatief brood en wijn – het wordt je gegeven. In het geloof zijn wij niet passief, maar wel ontvangend. In de ambtelijke bediening van het sacrament klinkt door dat wij het heil van de andere kant ontvangen. Het heil komt niet bij ons vandaan.

Inhoudelijke winst

Als kerkenraad wil je recht doen aan de inzettingen van Christus en aan het verlangen van de gemeente, tegelijk wil je dat verantwoord en weloverwogen doen. Omdat we in een volstrekt nieuwe situatie terecht zijn gekomen, is het zoeken naar verantwoorde wegen. In het wegen van argumenten komt de ene kerkenraad anders uit dan de andere. Op grond van het bovenstaande kom ik tot enkele concrete gedachten.

De bediening van de heilige doop zou zo spoedig mogelijk moeten plaatsvinden. Tot 1 juli geldt de beperking van dertig kerkgangers, een aantal dat na 1 juli wordt opgehoogd tot honderd. Slechts een klein deel van de gemeente en van de familie- en vriendenkring kan dan aanwezig zijn. Misschien wordt een doopdienst daardoor als minder feestelijk ervaren. Maar deze versobering zou inhoudelijke winst kunnen zijn, omdat we meer tot de kern van de doop komen en niet afgeleid worden door wat we in »

de loop der jaren om doopdiensten heen gebreid hebben. Uiteraard zijn de hygiënevoorschriften van de overheid leidend: bij verkoudheid van doopouder of voorganger is dopen niet mogelijk. Fysiek contact moet daarbij voorkomen worden. Hoe onwennig het ook is, tegen het voorstel van het moderamen om met een doopschelp aan een verlengstuk te dopen, is niets principieels in te brengen. Ook kan het doopwater met een uitgestrekte arm door middel van een doopkannetje op de dopeling gegoten worden. Zo doen onze Hongaarse gereformeerde broeders en zusters dat al eeuwen. Laten predikanten wel hun handen ontsmetten op het moment dat zij de doop gaan bedienen.

Ook als er geen doop bediend wordt, moet de gemeente in de prediking aan haar doop herinnerd worden. Welke troost ontvangen wij in deze crisistijd uit onze doop? Hoe vermaant de Heere ons in de doop om in Zijn gemeenschap te leven?

Ds. A.J. Mensink is predikant van de hervormde gemeente te Elburg en voorzitter van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Sfeer

Inzake de bediening van het heilig avondmaal ben ik terughoudender. In een online avondmaalsdienst missen we de zichtbare en tastbare gemeenschap met elkaar. Je kunt niet zien wie wel (en wie niet!) met jou deelneemt. Het opzicht komt in de knel. Een belang-

rijke vraag is hoe we in diverse gezinnen een sfeer creëren die past bij de bediening van het sacrament. En niet in de laatste plaats: met welke pastorale noties moeten we rekening houden? Welke verlegenheid ontstaat er bij jongeren en ouderen? Hoe houden we samen de heiligheid van de sacramenten hoog? Ik kan me vinden in het pleidooi van degenen die zeggen dat we de avondmaalsbediening maar moeten opschorten totdat deze weer in de kerkegebouwen mogelijk is. Zo oefenen we ons in lijdzaamheid en verlangen. Ik zou daaraan willen toevoegen dat de gemeente vanuit de eerdere avondmaalsdiensten opgewekt mag worden om ook nu te leven uit het toen ontvangen sacrament. Dat is: leven in de gemeenschap met onze gekruisigde en levende Heere en elkaars lasten te dragen om zo Zijn wet te vervullen (Gal.6:2). Daartoe hebben we ons in de laatste tafelgemeenschap toch verplicht?

Daarom vooral: *sursum corda*, de harten omhoog! We hoeven met onze zielen niet aan uiterlijke tekenen te hangen. We richten onze harten op Jezus Christus naar Wie beide sacramenten ons wijzen. Met Hem hebben wij door de Heilige Geest en het geloof gemeenschap. Desnoods – met pijn in het hart gezegd – zonder sacrament. ■

De Waarheidsvriend

Behoeftte aan toerusting en bezinning?

Neem een jaarabonnement voor slechts € 49 en ontvang De Waarheidsvriend twee maanden gratis. Of vraag een cadeau-bon aan en schenk een jaarabonnement.

Ga naar www.dewaarheidsvriend.nl/word-abonnee of bel ons op 055-5766660.

Wij wensen u, mede namens de overige duizenden abonnees, veel leesgenoegen toe.

Ds. A. Belder: De Heere is bezig ons een ontvankelijk, opmerkzaam hart te geven

Telefonisch pastoraat

Vanwege de uitbraak van het coronavirus zijn pastorale bezoeken aan ouderen in verzorgings- en verpleegtehuizen niet meer mogelijk. Ds. A. Belder vindt dat niet het ergste: ‘Je hoeft niet altijd fysiek bij mensen te zijn. We hebben genoeg aan Hem en Zijn Woord. Dat wil Hij ons nu leren.’

Tekst: Meta van der Wind

Sinds 2012 verleent ds. Belder uit Nieuwe Tonge pastorale zorg aan gemeenteleden van de hervormde gemeente Oud-Beijerland die in verzorgingstehuizen verblijven. Hij bezoekt normaal gesproken zo’n zestig personen die op 25 verschillende locaties in de regio verblijven. ‘Mijn verlangen is dat ik vanuit een innige, gelovige, liefdevolle, hoopvolle verbondenheid met Christus dit werk mag doen. Zonder dat is het niet tot eer van de Heere en niet tot zegen van de mensen.’

Mobieltje

Pastorale gesprekken, ook met terminale coronapatiënten, verlopen nu noodgedwongen via de telefoon. ‘Als iemand zelf niet kan telefoneren, houdt een zorgverlener de speaker van haar mobieltje bij het oor. Ik spreek af wanneer het schikt om te bellen.

Ds. Belder

Mensen herkennen me aan mijn stem. In afhankelijkheid probeer ik Zijn Woord door te geven. Wat een troost en rijkdom is het dat ik bijvoorbeeld Psalm 121 ‘Mijn hulp is van de HEER’ alleen’ mag zingen aan de telefoon. Ik bid ook altijd voor de kinderen en kleinkinderen als mensen die hebben en voor de zorgverleners die om hen heen staan.’

Gemeenteleden die geen lang gesprek meer kunnen voeren, reageren zelf soms kort met ‘Ja, zo is het’ of ‘Daar gaat het om’. Als mensen dat niet meer kunnen, geeft een zorgverlener aan: ‘Dominee, aan de gelaatsuitdrukking en de lichaamsbeweging zien we dat het Woord hem of haar raakt.’ Als predikanten proberen we een middel in de hand van God te zijn, zodat die persoon begeleid wordt om Jezus te volgen

Pastorale gesprekken verlopen tijdens de coronacrisis noodgedwongen via de telefoon.

in leven, lijden en sterven.’

De predikant spreekt soms ook mensen die opstandig zijn. ‘Dan vraag ik: “Vindt u het goed dat we het aan de Heere Jezus vertellen?” Als er één is die ons kan begrijpen, is Hij het wel.’

Welzijn

Ds. Belder put troost uit het feit dat de Heere in liefde over ons regeert tot ons eeuwige welzijn. ‘Niet dat je dat altijd zo ziet, maar Hij wil ons opvoeden voor Zijn Koninkrijk, onder andere door middel van deze periode. Alles staat Hem ten dienste, ook dit virus. Hij wil ons voor Zich alleen hebben en is bezig om ons een ontvankelijk, opmerkzaam hart te geven. Hij wekt in ons het verlangen Hem tot vreugde te zijn en innerlijk op Hem te vertrouwen. Dit gaat gepaard met veel gebrokenheid, maar de liefde en trouw van de Heere Jezus zijn niet gebroken. Het is zo rijk om dit met pastoranten te delen.’ ■

Gebed ten tijde van de coronacrisis

*Heere Jezus, grote Koning in de hemel, U loven en prijzen wij,
omdat U opgevaren bent naar de hemel,
omdat U de hemel ontsluit voor allen die U toebehoren
en van daaruit regeert met macht en Majesteit,
op de wijze van het Lam.*

*U belijden wij onze oppervlakkigheid,
ons voorbijgaan aan Uw spreken,
onze traagheid om los te komen van het aardse
en hemels te wandelen,
ons getob zonder te leven bij de litten van Uw lijden.*

*U bidden wij dat Uw komst spoedig zal aanbreken.
Buig ons naar U toe en richt ons op Uw heerlijkheid die
aanbreekt.*

*Wij bidden U voor hen die zuchten en roepen
door ziekte en nood,
ontfermt U zich en geef herstel.*

*U danken wij voor een nieuwe situatie die aangebroken is,
waarin coronamaatregelen versoepeld worden.
Geef wijsheid aan hen die hierin beslissingen nemen.
Behoed ons voor gemakzucht, leer ons verantwoordelijkheid
nemen
en geef geduld waar onze plannen nog doorkruist worden.*

*U eren en aanbidden wij,
Koning aan het kruis, Koning in de hemel, Koning van deze
wereld.
Laat Uw heerlijkheid en grootheid gezien en geloofd worden
door ons in deze tijd en tot in eeuwigheid.
Heere Jezus, houd ons genadig vast met Uw gebed!*

Amen.

Ds. W.J. Westland